

BOEKBESPREKINGEN

Peter Auer, Frans Hinskens & Paul Kerswill: *Dialect change. Convergence and Divergence in European Languages* (eds.) Cambridge: Cambridge University Press, 2005. 415 blz.; UK 55,00; ISBN 978-05-21806-87-9 (zie www.cambridge.org/uk/)

Het boek dat voorligt, is het eindresultaat van een internationaal Network over 'social dialectology' met als titel *The Convergence and Divergence of Dialects in a Changing Europe*. Het project liep van 1995 tot 1998 en werd gefinancierd door de *European Science Foundation (ESF)*. Initiatiefnemers en promotoren waren Peter Auer (universiteit van Hamburg, later Freiburg) en Frans Hinskens (toentertijd Universiteit van Nijmegen, nu Meertens Instituut Amsterdam / Vrije Universiteit Amsterdam). Elf (West-)Europese staten waren in het wetenschappelijk comité vertegenwoordigd. Op blz. xv staat een kaartje met daarop de staten die in een of ander artikel worden behandeld of te pas worden gebracht. De afwezigheid van Frankrijk valt op - zowel in het wetenschappelijk comité als op het kaartje.

Het Network heeft niet stilgezeten: het organiseerde drie workshops, een conferentie en een summer school voor doctoraatstudenten. Een hele reeks publicaties in verband met het thema convergentie / divergentie zag het licht; het boek '*Dialect change*' kan worden beschouwd als zowel eindpunt als hoogtepunt van een zeer vruchtbare samenwerking in Europees verband van een aantal vooraanstaande (socio)dialectologen.

Het boek bevat 4 onderdelen: na een uitgebreide inleiding door de drie redacteurs volgen drie delen (met in totaal dertien bijdragen), die gewijd zijn aan resp. *Convergence, Divergence and Linguistic Structure* (Part 1, blz. 51-167), *Macrosociolinguistic Motivations of Convergence and Divergence* (Part 2, blz. 170-283) en *Microsociolinguistic Motivations* (Part 3, blz. 285-357). Daarna volgt nog de indrukwekkende cumulatieve bibliografie, die niet minder dan 50

bladzijden beslaat (blz. 358-408) en een (wat kort uitgevallen?) trefwoordenregister (blz. 409-415).

De inleiding *The study of dialect convergence and divergence: conceptual and methodological considerations* (blz. 1-48) is mijn inziens verplichte lectuur voor al wie zich met sociodialectologie bezig wil houden. In een vrij kort bestek wordt een ‘state of the art’ (‘a rough overview of the historiography of the study of dialect convergence and dialect divergence, as well as a short discussion of related concepts ...’, blz.2) gepresenteerd, waarbij alle ter zake doende onderzoeksvragen, concepten, modellen, hypothesen en methodes de revue passeren en kritisch worden bekeken - steeds met verwijzing naar de relevante vakliteratuur of naar artikelen in het boek zelf. De inleiding legt getuigenis af van een zeer grote belezenheid, die zich niet beperkt heeft tot de Angelsaksische vakliteratuur (die uiteraard wel overweegt), maar werkelijk internationaal is. In de indrukwekkende bibliografie komen publicaties voor in een tiental verschillende talen. Ik had wel vragen bij de definitie van de notie *dialect* op blz. 1 (met verwijzing naar Chambers en Trudgill 1998:5): ‘... a language variety which is used in a geographically limited part of a language area in which it is ‘roofed’ by a structurally related standard variety; ...’. Op die manier vallen dialecten als het Frans-Vlaams of het Alsacien buiten de definitie - ik vraag me af of het de bedoeling was van de auteurs die variëteiten dan tot *talen* te verklaren. Hoewel *dialect* dus op ‘geografische’ wijze wordt gedefinieerd, valt op blz. 6 dan toch de term *social dialect*.

In tegenstelling tot de verwachting die de titel van het boek (en de ondertitel van het kaartje op blz. xv) bij de lezer misschien zou kunnen oproepen, bevat *Dialect change* geen overzichtsartikelen van de sociodialectologische situatie voor een aantal *European Languages* vanuit het oogpunt van *Convergence and Divergence*. Het boek bevat wel een aantal zeer interessante artikelen die zowel de taalinterne (Part 1), als de taalexterne, sociale factoren (Part 2 en 3) van taalverandering onder de loep nemen; met *macrosociolinguïstisch* en *microsociolinguïstisch* geconditioneerde variatie wordt daarbij resp. grootschalige sociale constructies als bijv. ‘sociale klasse’ en de kleinschalige interactionele situaties bedoeld.

Part 1 opent met *Internal and external factors in phonological convergence: the case of English /t/ lenition* van J. Kallen. Daarna volgen G. Berruto met *Dialect/standard convergence, mixing, and models of language contact: the case*

of Italy, L. Cornips en K. Corrigan met *Convergence and divergence in grammar* en J. Cheshire, P. Kerswill en A. Williams met *Phonology, grammar, and discourse in dialect convergence*. Part 2 start met I.L. Pedersen met *Processes of standardisation in Scandinavia*, gevolgd door P. Kerswill en P. Trudgill *The birth of new dialects*, P. Rosenberg met *Dialect convergence in the German language islands*, C. Woolhiser *Political borders and dialect divergence/convergence in Europe* en J. Taeldeman *The influence of urban centres on the spatial diffusion of dialect phenomena*. Part 3 bevat drie artikels: T. Kristiansen en J. Jørgensen *Subjective factors in dialect convergence and divergence*, J.A. Villena-Ponsoda *How similar are people who speak alike? An interpretive way of using social networks in social dialectology research* en P. Auer en F. Hinskens *The role of interpersonal accomodation in a theory of language change*. Naar mijn inzicht zijn het vooral de drie laatste artikelen, die sociale netwerken en interpersoonlijke accomodatie behandelen, die de weg wijzen naar nieuwsoortig onderzoek.

De titels van artikels zijn soms nogal wijsd. Ze hebben allemaal dezelfde opbouw (zie blz. 48): na een overzicht van de belangrijkste vakliteratuur en een korte bespreking van de belangrijkste inzichten, geven de auteurs een voorbeeld uit hun concrete onderzoekspraktijk. Die auteurs zijn in eerste instantie de leden van het wetenschappelijk comité; voor aspecten die die groep zelf niet in huis had, werden externen aangezocht om bijdragen te schrijven.

De twee artikelen die de Nederlanden betreffen, zijn de bijdragen van Cornips en Corrigan en van Taeldeman. Het eerste artikel geeft aan de hand van een voorbeeld uit de Limburgse dialecten aan dat statistische methode en syntactische theorie heel goed gecombineerd kunnen worden. Taeldemans bijdrage bevat naast een overzicht van hoe steden zich dialectgeografisch kunnen positioneren, een kritistische reflectie over Trudgills ‘gravitatie-model’, mede aan de hand van een casus uit Oost-Vlaanderen, nl. de positie van de stad Gent ten opzichte van haar hinterland.

Het boek bevat bijdragen die een zeer ruim veld bestrijken, met auteurs uit verschillende tradities: dialectologie, kwantitatieve sociolinguïstiek, generatieve taalkunde, sociaal-netwerkonderzoek, accomodatie-onderzoek ... Het toont aan hoe rijk het onderzoeksdomein wel is, en zal ieder die het leest tot nadenken en nieuw onderzoek inspireren.

Jacques Van Keymeulen (UGent)

Frens Bakker en Joep Kruijzen: *Het Limburgs onder Napoleon. Achttien Limburgse en Rijnlandse dialectvertalingen van 'De verloren zoon' uit 1806-1807*. Utrecht: Gopher, 2007. 262 pag; EUR 29,50; ISBN 978-90-51795-43-1 (zie: www.gopher.nl)

Op 7 september 2007 werd in het oude stadhuis van Venlo het boek *Het Limburgs onder Napoleon* van Frens Bakker en Joep Kruijzen gepresenteerd. Zoals uit de ondertitel *Achttien Limburgse en Rijnlandse dialectvertalingen van 'De verloren zoon' uit 1806-1807 (met uitgebreide besprekingen van het Maastrichts en Venloos uit 1807 en contemporaine correspondentie over dit oudste dialectonderzoek aan Maas en Rijn)* blijkt, bevat het boek de gedetailleerde en nauwkeurige transcriptie van achttien vertalingen van de parabel van de verloren zoon (Lucas 15, 11-32) in het dialect. Acht teksten komen uit het huidige Nederlands-Limburg, tien uit het Rijnland.

Het betreft voor Limburg om te beginnen dialectvertalingen uit Maastricht, Meijel, Roermond, Roosteren, Tegelen, Weert en twee vertalingen uit Venlo. Uit de Belgische provincie Limburg zijn geen dialectvertalingen overgeleverd. De ingezonden teksten uit Hamont-Achel en Bree blijken Nederlandse vertalingen te zijn, waarin enkel de stemhebbende uitgang van de onvoltooid verleden tijd in bijv. *hij wenschde*, *hij kusde* hun Limburgse herkomst verraaft. Voor het Rijnland gaat het om vertalingen in het dialect van Erkelenz, Kempen, Keulen, Kleef, Krefeld, Menzelen, Neuss, Rheinberg, Sankt Tönis en Wezel.

De datum en de plaats van de presentatie waren bewust gekozen. Tot 2002 was immers slechts één dialectvertaling van de parabel van de verloren zoon uit 1807 bekend, met name die uit het gemeentearchief van Venlo (Flament 1917). Het zijn de originele documenten van die vertaling, samen met eerder onderzoek van Kruijzen naar de Romaans-Germaanse taalgrens, die de nieuwsgierigheid van beide auteurs prikkelden en de aanleiding vormden van hun speurtocht. Die leidde hen naar een enquête uit 1806-1812 van Charles Etienne Coquebert de Montbret (1755-1831), directeur van het toenmalige *Bureau de Statistique*, en zijn zoon Eugène (1785-1849). De nadruk van de enquête verschuift langzaam van het verloop van de Franse taalgrens naar de vraag om een vertaling van de parabel van de verloren zoon in het lokale dialect. In het Nederlandse taalgebied is aan die enquête echter weinig aandacht besteed. Recent heeft Maes daar in dit tijdschrift nog op gewezen. Waar Bakker en Kruijzen (2007: 14) zich beperken tot de opmerking dat de enquête in de Nederlandse dialectologie zo goed als

onbekend is gebleven, geeft Maes (2005: 215-216) een beknopt overzichtje van de vakliteratuur waarin de enquête Coquebert ter sprake komt – al moet daar met betrekking tot het verloop van de Frans-Nederlandse taalgrens volledigheidshalve op zijn minst Kruijzen (1995: 6-13) aan toegevoegd worden.

De Coqueberts hielden hun archief nauwgezet op orde en bewaarden de originele documenten van alle binnenkomende brieven en kladteksten van uitgaande post. Tegenwoordig wordt alle correspondentie bewaard in de *Bibliothèque Nationale de France* in Parijs en in de *Bibliothèque Municipale van Rouen*. De oudste briefwisseling uit het toenmalige Departement van de Nedermaas, dat het grootste deel van de huidige provincies Limburg bestreek, dateert uit september en oktober 1807, die uit het Departement van de Roer uit de periode 1806-1808. Na bijna (exact) 200 jaar keren de dialectvertalingen van de parabel van de verloren zoon nu dus terug naar Limburg.

Naast de eigenlijke ontdekking en precieze lokalisering van de originele documenten in de archieven van Parijs en Rouen is de grote verdienste van Bakker en Kruijzen dat zij zich niet tevreden stelden met een loutere bekendmaking van hun vondst, maar zich de moeite getroost hebben om alle dialectvertalingen en bijhorende correspondentie uiterst nauwkeurig te transcriberen en in een voor het ruime publiek vlot toegankelijk geschreven boek te presenteren. Tot nu toe werd het *Algemeen Nederduitsch en Friesch dialecticon* van Johan Winkler uit 1874, met 186 dialectvertalingen van (eveneens) de parabel van de verloren zoon, veelal genoemd als het begin van de vergelijkende dialectkunde in Nederland. Met de vondst van Bakker en Kruijzen kan die datum dus aanzienlijk vervroegd worden.

Voor de dialectologie zijn de dialectvertalingen dan ook vooral vanuit taalhistorisch en diachroon perspectief van belang. Zij bieden interessante gegevens om de verhoudingen tussen de toenmalige dialecten te schetsen of om de verschillen met de huidige dialecten te bestuderen. Voorts gaat het voor de meeste van de desbetreffende dialecten om het oudst bekende taal materiaal. Tot nu toe gingen voor bijvoorbeeld Meijel “de oudste geschreven bronnen terug tot de tijd tussen de beide Wereldoorlogen” volgens Cromptoets (1991: 17-18), die bij gebrek aan ouder materiaal zijn hypothese over de zogenoemde ‘Meijelse mouillering’ niet historisch kon onderbouwen. Onder mouillering in de Limburgse dialecten verstaat men, eenvoudig gezegd, dat zich na bepaalde medeklinkercombinaties in het dialect een *j*-klank laat horen, bijv. *wildj* ‘wild’, *hondj* ‘hond’. In het dialect

van Meijel treedt in een groot aantal gevallen mouillering op waar die in overige Limburgse dialecten niet voorkomt, bijv. *husj* ‘huis’, *butje* ‘buiten’, *brunj* ‘bruin’, *prisj* ‘prijs’, *tijtj* ‘tijd’ enz. Het gaat in Meijel doorgaans om vertegenwoordigers van de West-Germaanse *i* en *û* gevolgd door een dentale medeklinker (*t, d, s, z, n*). Cromptvoets beschouwt de mouillering niet als een relict, maar denkt aan een vrij recent, “achttiende- of negentiendeëeuws?” verschijnsel. Met de dialectvertaling van de parabel van de verloren zoon beschikken we nu voor Meijel dus over een tekst uit het begin van de negentiende eeuw, die toelaat om de hypothese van Cromptvoets te verifiëren en te bevestigen: in de tekst zijn inderdaad nog geen sporen van de ‘Meijelse mouillering’ aan te treffen, vgl. *tyt* ‘tijd’ (v. 11), *huys* ‘huis’ (v. 17, 25, 28). Opmerkelijk is voorts het tweeklankkarakter van *huys* in tegenstelling tot het hedendaagse zuidelijkere *hoês* of de aangrenzende Brabantse vormen *hōjs* (of *hèùs*) in Asten.

De mogelijkheden van dergelijk onderzoek op basis van de dialectvertalingen van de parabel van de verloren zoon worden in het boek overigens treffend geïllustreerd aan de hand van uitvoerige besprekingen van de teksten van Venlo en Maastricht. Voor Venlo zijn twee vertalingen van de parabel van de verloren zoon bewaard gebleven. Een vertaling bevindt zich in het Gemeentearchief Venlo en was reeds langer bekend (Flament 1917, zie voetnoot 1). Bij nazicht blijkt ze te bestaan uit drie versies die opeenvolgende stadia vertegenwoordigen van één vertaling. Aan de hand van die drie versies wordt de ontstaansgeschiedenis van die vertaling netjes geschetst en becommentarieerd. De tweede Venlose dialectvertaling mét Nederlandse parallelvertaling werd al die tijd bewaard in de *Bibliothèque Nationale de France* in Parijs. Hier wordt in het boek even stilgestaan bij de invloed van de Nederlandse brontekst op de dialecttekst en op de verschillen en overeenkomsten met de tekst in het gemeentearchief van Venlo. Vervolgens wordt uitgebreid ingegaan op de verschillen tussen het Venloos anno 1807 en het hedendaagse Venloos in 2007. Daaruit blijkt onder andere dat het woordje *wie* in het Venloos uit 1807 in geen van de drie huidige betekenissen (‘hoe’, ‘zoals’ en ‘toen’) voorkomt, maar respectievelijk als *hoe* ‘hoe’, *hoe of als/as* ‘zoals’ en *doe* ‘toen’ in de tekst terug te vinden is. Verder zijn er ook nog enkele fonologische en morfologische verschillen in vergelijking met het hedendaagse Venloos waar te nemen.

Hetzelfde kan gezegd worden voor de dialectvertaling van de parabel van de verloren zoon uit Maastricht, waarvoor de auteurs een beroep gedaan hebben op de kennis van de plaatselijke deskundigen Lou Spronck, Ben Salemans en

Simone Schrijnemaekers. Voor Maastricht zijn weliswaar nog enkele oudere dialectteksten bekend, maar interessant is dat de vertaler van de Maastrichtse parabeltekst, pastoor Henri Partouns, een uitvoerige lijst ‘Observations’ met betrekking tot de uitspraak van de toenmalige Maastrichtse klanken heeft toegevoegd. We weten daardoor vrijwel precies hoe het Maastrichts anno 1807 moet geklonken hebben. De conclusie van hun vergelijkend onderzoekje is dat “zich in het Maastrichts tussen 1807 en 2007 een aantal klankveranderingen heeft voltrokken, dat ertoe leidde dat het zich ging onderscheiden van de dorpsdialecten in de omgeving”. Ondanks de scepsis van sommigen dat het Maastrichts vroeger anders geklonken zou hebben, blijkt uit de ‘Observations’ duidelijk dat er heel wat verschillen zijn tussen het hedendaagse Maastrichts en het Maastrichts anno 1807. Grosso modo komt het erop neer dat in het stadsdialect van Maastricht heel wat klanken verdwenen zijn die geassocieerd werden met de plattelanders van de omringende dorpen en die als ‘boers’ ervaren werden. De meest in het oog springende ontwikkeling is de vervanging van de *ae*-klank in woorden als *haer* ‘hij’, *haet* ‘heeft’, *aete* ‘eten’, *laevetig* ‘levend’, *gegaeve* ‘gegeven’ enz., door een *ee* (*heer*, *heet*, *ete*, *levetig*, *gegeve*). Een gelijksoortige ontwikkeling zien we bij de persoonlijke voornaamwoorden *ich*, *mich*, *dich*, *zich* en *uch*, waar de *i* werd vervangen door een *ie* en de *u* door een *uu*. Het Maastrichts uit 1807 vertoonde dus meer overeenkomsten met de dialecten in de omringende dorpen dan nu en klonk met andere woorden heel wat ‘boerser’ dan het hedendaagse Maastrichts. Men zou gerust kunnen zeggen dat het Maastrichts twee eeuwen geleden Limburgser klonk.

Om te besluiten kan men onomwonden stellen dat de ontdekking en publicatie van de achttien dialectvertalingen van de parabel van de verloren zoon een verrijking zijn voor de Limburgse (en Rijnlandse) dialectologie. Niet enkel breiden zij de voorraad oude dialectteksten gevoelig uit, maar bovendien gaat het voor de meeste van die dialecten om het oudste overgeleverde taalmateriaal. De teksten verruimen de kennis over het Limburgs in het begin van de negentiende eeuw en laten toe om vermoedelijke klankontwikkelingen te beschrijven of vroegere hypothesen te verifiëren. Het nauwgezette opzoek- en transcribeerwerk van Bakker en Kruijsen, samen met hun inspanningen om de resultaten in een vlot en toegankelijk boek te publiceren, verdient daarom alle erkenning en waardering.

Bibliografie

CROMPVOETS, H.

(1991): Meijel: dialectologisch scharnier en tevens een zwart gat. *Mededelingen van de vereniging voor Limburgse Dialect- en Naamkunde* 61. Hasselt, pag. 9.

FLAMENT, A.J.A.

(1917): 'De parabel van de Verloren Zoon in het Venloosch taaleigen van 't begin der 19e eeuw'. In: *Publications de la Société Historique et Archéologique dans le Limbourg* 53, pag. 43-45.

KRUISEN, J.

(1995): *Geografische patronen in taalcontact. Romaans leengoed in de Limburgse dialecten van Haspengouw* (= *Publicaties van het Meertens Instituut* 23). Amsterdam: Meertens Instituut, xv + 221 pag.

MAES, U.

(2005): 'De dialectenquête van Coquebert de Montbret in Limburg. Vergeten pionierswerk voor de Nederlandse dialectologie'. In: *Taal en Tongval* 57, 202-219.

WINKLER, J.

(1874): *Algemeen Nederduitsch en Friesch dialecticon*. 's-Gravenhage: Nijhoff.

Ronny Keulen (KULeuven)

|| Georges De Schutter & Jan Nuyts: *Stads-Antwerps*, 2005, Tielt, Lannoo. 175 pp.; EUR 4,95; ISBN 978-90-209-6052-5 (www.lannoo.com)

Tussen 2002 en 2004 verschenen in de reeks 'Taal in stad en land' twintig boekjes over diverse dialecten die in Nederland gesproken worden. In navolging op die reeks zijn in 2005 nog 7 delen gepubliceerd over de Nederlandse dialecten in België en Frankrijk, waarvan het werk van De Schutter & Nuyts over het dialect van de stad Antwerpen er één is. In dezelfde reeks verschenen voor België nog boekjes over het Belgisch-Limburgs (door Rob Belemans en Ronny Keulen), het Brussels (door Sera de Vriendt), het Frans-Vlaams (door Hugo Ryckeboer), het Vlaams-Brabants (door Jacques Van Keymeulen en Miet Ooms), het Oost-Vlaams (door Johan Taeldeman), en het West-Vlaams (door Magda Devos en Reinhild Vandekerckhove). De auteurs van elk van die boekjes zijn behalve ervaren dialectologen, veelal ook 'native speakers' van de betreffende dialecten.

Elk van de boekjes wordt ingeleid met een voorwoord van Nicoline van der Sijs, die de opzet van de hele reeks toelicht.

Elk boekje heeft een min of meer gelijkende structuur: na één of meer inleidende hoofdstukken over de besproken plaats of regio, volgen beschrijvingen van de uitspraak, morfologie, syntaxis van het dialect, van de woordenschat, en een beschrijving van de positie van het dialect en van de literatuur in en over het dialect. De verschillende auteurs hebben zich vrij goed aan het voorgestelde sjabloon gehouden, maar dat heeft hen niet belet om, waar zinvol, een extra hoofdstuk in te lassen. Op die manier zijn de boekjes overzichtelijk en makkelijk doorzoekbaar, b.v. voor wie op zoek gaat naar de manifestatie van een bepaalde klank of morfologische eigenschap in diverse dialecten, maar blijft er toch voldoende ruimte om de specifieke situatie van elk van de besproken dialecten te kunnen schetsen. De Schutter & Nuyts wijden bijvoorbeeld een apart hoofdstuk aan het ‘gesproken Antwerps in het cultuurleven’, waarin de positie van het Antwerps dialect in het lokale theater en cabaret uiteengezet wordt, en ingegaan wordt op de rijke Antwerpse muziekcultuur. Daarenboven zorgt de structuur ervoor dat van elk dialect een totaaloverzicht wordt gegeven. Alle domeinen van de taal worden bestreken, ook al valt bij diverse auteurs op waar hun affiniteit ligt: syntactici als De Schutter & Nuyts besteden bijvoorbeeld zo’n 50 bladzijden aan de Antwerpse morfologie en syntaxis, terwijl de (wellicht goeddeels identieke) morfo-syntaxis van het Brussels (Sera de Vriendt) en het Vlaams-Brabants (Van Keymeulen & Ooms) op minder dan 30 pagina’s z’n beslag krijgt. Het leidt onder meer tot een paar lezenswaardige paragrafen over telwoorden in het Antwerps, een woordsoort die nu niet meteen in het brandpunt staat van het dialectologische onderzoek. Bovendien zijn De Schutter & Nuyts wellicht één van de eersten om erop te wijzen dat het relatiefpronomen *dat* in het Antwerps in alle omstandigheden gebruikt kan worden, i.e. als subjects- en objectsrelatief, na alle types antecedenten.

Een zeer wenselijk neveneffect van de eis tot volledigheid die aan de beschrijvingen is opgelegd, is dat vaak data worden besproken die tot op heden aan het oog van taalkundigen onttrokken zijn gebleven. De bron voor die data zijn veelal afstudeerscripties die in één de voorbije jaren ingediend zijn aan een Vlaamse universiteit. Voor het Stads-Antwerps worden bijvoorbeeld data besproken inzake de achteruitgang van traditionele dialectwoordenschat, die wijzen op dramatisch dialectverlies, een conclusie die toch in zekere mate contrasteert met het beeld van het Antwerps als dialectbastion dat wel eens in de literatuur

wordt opgehangen.

De reeks ‘Taal in stad en land’ is bedoeld voor een breed publiek, al zijn de boekjes onvoldoende aanschouwelijk om de brede massa te beroeren. Maar wiens interesse uitgaat naar verkiezingen van mooiste dialectwoorden of hitparades van grappige zegswijzen, kan uiteindelijk veel beter terecht op het internet. Boekjes als het ‘Stads-Antwerps’ spreken wellicht vooral aan bij mensen met een zekere taalkundige achtergrond, die behoefte hebben aan taalkundige onderbouwde kennis van het dialect. Doorgaans slagen de auteurs erin om bespiegelingen uit hun stukken te weren die voor die doelgroep te technisch of te theorie-specifiek zijn. Terminologie die niet behoort tot het middelbareschool-vocabularium wordt vermeden of minstens uitgelegd. Misschien was iets meer aandacht wenselijk geweest voor omzettingen van het dialect naar het Standaardnederlands. Ik kan me bijvoorbeeld niet van de indruk ontdoen dat bepaalde lezers die niet met het Antwerps vertrouwd zijn, moeite zullen hebben om te begrijpen dat achter *eure lakkere* (letterlijk ‘haar lekkere’) iets schuilgaat als ‘haar echtgenoot’, en ook elders had systematischer vertalen van de dialectvoorbeelden de duidelijkheid ten goede was gekomen. Wel is er blijkbaar op aangedrongen dat in elk boekje een paar afbeeldingen opgenomen zouden worden; gemiddeld heeft elk boekje er een tiental, meestal de voorpagina van een standaardwerk over het dialect, dialectkaarten, of een pamflet of liedjestekst. In het boekje over het Antwerps is het dan weer jammer dat de opgenomen kaarten nogal slordig getekend zijn (p.37). Een minimale ondersteuning van de auteurs door grafici had hier ongetwijfeld een mooier eindresultaat opgeleverd.

Het succes van de reeks toont aan dat er vraag is naar boekjes als deze, en ook voor de taalkundige vormen ze een nuttig werkinstrument: door hun toegankelijkheid en beknoptheid vormen ze immers een goed vertrekpunt voor wie niet met het dialect van een bepaalde regio vertrouwd is, en bevatten bovendien verwijzingen naar diepgaandere beschrijvingen die door hun soms hoge ouderdom vaak geen algemene bekendheid genieten onder linguïsten. Op punten waar de literatuur faalt (b.v. voor gebieden waarover weinig bekend is), zijn ze misschien zelfs als naslagwerk te gebruiken.

Gunther De Vogelaer (FWO-Vlaanderen / UGent)

